

MVB-beleid
Stichting Pensioenfonds F. van Lanschot

MVB-beleid

Stichting Pensioenfonds F. van Lanschot

Inhoudsopgave

1. Inleiding	3
2. Maatschappelijke context	3
3. Missie en visie m.b.t. MVB	4
4. Randvoorwaarden bij de uitvoering	9
5. Uitvoeringsvormen.....	11
6. Governance en rapportage.....	16
7. Communicatie over MVB.....	17
Bijlage I: Uitvoeringsvormen van MVB	19
Bijlage II: Screening op ESG criteria per 31 december 2020	21
Bijlage III: Toelichting implementatie OESO richtlijn	22
Bijlage IV: Klimaatbeleid.....	25
Bijlage V: Stembeleid	27

MVB-beleid

Stichting Pensioenfonds F. van Lanschot

1. Inleiding

In de afgelopen jaren is de aandacht voor maatschappelijk verantwoord beleggen (MVB) sterk toegenomen. Dit past in een brede maatschappelijke trend waarbij zaken als milieu, duurzaamheid en verantwoordelijkheid voor de samenleving hoger op de agenda worden geplaatst. Voor ondernemingen betekent dit dat ze steeds meer moeten nadenken over hun 'corporate citizenship' en de invulling die ze daar aan geven. Vrijwel alle grote ondernemingen hebben hier beleid voor ontwikkeld (Corporate Social Responsibility Policy) en leggen daarover verantwoording af in een Sustainability Report.

In dit document 'MVB-beleid' van Stichting Pensioenfonds F. van Lanschot (hierna; het pensioenfonds) wordt nader invulling gegeven aan de wijze waarop het pensioenfonds omgaat met het thema verantwoord beleggen. Daartoe worden eerst de maatschappelijke context en de missie en visie van het pensioenfonds met betrekking tot verantwoord beleggen beschreven, gevolgd door een overzicht van de overtuigingen van het pensioenfonds met betrekking tot MVB. Vervolgens zal worden stil gestaan bij de ambities en doelstellingen met betrekking tot het MVB-beleid en de diverse uitvoeringsvormen om het MVB-beleid te implementeren. Tot slot zal de governance rondom MVB worden besproken, alsmede de rapportagevorm en verantwoording.

2. Maatschappelijke context

De maatschappelijke trend in maatschappelijk verantwoord beleggen en ondernemen blijft niet bij een discussie alleen. Pensioenfondsen hebben ook te maken met het toenemende aantal regels en richtlijnen dat zich richt op het MVB-beleid:

- In het Besluit marktmisbruik Wft (artikel 21a) is opgenomen dat het o.a. pensioenfondsen verboden is financiële instrumenten te verwerven uitgegeven door of te investeren in uitgevende instellingen die zich bezighouden met de productie, verkoop of distributie van clustermunitie.
- Sinds 1 januari 2014 is de Code Pensioenfondsen, opgesteld door Pensioenfederatie en de Stichting van de Arbeid, van toepassing. De Code richt zich op uitvoering van de drie functies van 'goed pensioenfondsbestuur': besturen, toezicht houden en verantwoording afleggen. Met betrekking tot verantwoord beleggen zijn in de Code drie normen opgenomen, te weten:
 - A. Bij het bepalen van het beleid houdt het bestuur rekening met de verplichtingen die het pensioenfonds is aangegaan.
Ook houdt het bestuur hierbij rekening met zijn verantwoordelijkheid ten opzichte van de belanghebbenden om te zorgen voor optimaal rendement bij een aanvaardbaar risico.
 - B. Het bestuur zorgt ervoor dat er onder belanghebbenden draagvlak bestaat voor de keuzes over verantwoord beleggen.
 - C. Het bestuur legt zijn overwegingen omtrent verantwoord beleggen vast en zorgt ervoor dat deze beschikbaar zijn voor belanghebbenden.Op grond van norm A geldt dat de primaire fiduciaire plicht van het pensioenfonds is het realiseren van de pensioenambitie met een aanvaardbaar risico. Het MVB-beleid mag niet strijdig zijn met deze doelstelling.
Iedere beslissing die het pensioenfonds neemt met betrekking tot haar MVB-beleid dient te worden beoordeeld binnen de driehoek rendement-risico-kosten.
- In Europese regelgeving die directe of indirecte werking heeft voor pensioenfondsen zijn steeds meer voorschriften opgenomen ten aanzien van verantwoord beleggen en de

MVB-beleid

Stichting Pensioenfonds F. van Lanschot

wijze waarop pensioenfonds en hierover moeten communiceren en verantwoording moeten afleggen aan hun belanghebbenden. In IORP II en in de SFDR worden specifieke voorschriften gegeven, die naar verwachting de komende jaren verder uitgebreid en aangescherpt zullen worden.

- Ook vanuit de toezichtsrol van DNB worden pensioenfonds gestimuleerd om hun klimaatrisico's te beheersen en positieve impact op het gebied van ESG te meten en daar waar mogelijk te vergroten¹. Daarbij wordt ook duidelijk gekeken naar integratie van duurzaamheid in het risicomangement van de portefeuille.
- De pensioensector heeft het zogenaamde IMVB-convenant aan ontwikkeld, dat door het pensioenfonds mede is ondertekend. Hiermee legt de sector, waaronder ook het pensioenfonds, zichzelf eisen op als het gaat om governance/maatschappelijk verantwoord ondernemen. Ook zullen de handen in elkaar gestoken worden als het gaat om engagement op grote issues. Zo wil de sector meer gewicht in de schaal kunnen leggen.

Naast bovenstaande landelijke regels en richtlijnen zijn er nog tal van internationale standaarden op het gebied van verantwoord ondernemen en verantwoord beleggen, gericht op institutionele beleggers:

- Het Klimaatakkoord is gesloten om maatregelen te treffen om de opwarming van de aarde tot 2°C te beperken, en liefst 1.5°C.
- United Nations Principles of Responsible Investment (UNPRI), de United Nations Global Compact en internationale verdragen op het gebied van mensenrechten of klimaat.
- In 2015 zijn hier bovendien de United Nations Sustainable Development Goals (SDG's) bijgekomen, een ontwikkelingsagenda van 17 doelen (thema's) die de wereld in 2030 tot een betere plek moeten maken. Deze doelen gaan over o.a. armoede bestrijding, toegang tot gezondheidszorg, onderwijs, duurzame energie en klimaatverandering.

3. Missie en visie m.b.t. MVB

Om als pensioenfonds doelmatig bezig te zijn, en deze doelmatigheid te kunnen meten en evalueren, is het nodig een duidelijke missie te hebben. De missie die Pensioenfonds Van Lanschot hanteert in haar beleggingsbeleid luidt als volgt:

Missie beleggingsbeleid

“Het pensioenfonds streeft naar het behalen van een zodanig langetermijnrendement op het belegd vermogen, dat benodigd is voor de ambitie van het pensioenfonds om een waardevast pensioen te realiseren en dit met een acceptabel risico en tegen een acceptabele premie.”

De missie die het pensioenfonds hanteert voor haar MVB-beleid ligt in het verlengde van bovenstaande missie. Dit betekent concreet dat het MVB-beleid noch de ambitie van het pensioenfonds, noch het aanvaardbaar risico mag schaden. De missie die het pensioenfonds hanteert voor haar MVB-beleid luidt als volgt:

¹ zie onder andere het interview in PensioenPro op 9 oktober 2020 “DNB gaat toezichtaandacht voor ESG-risico's vergroten”.

MVB-beleid

Stichting Pensioenfonds F. van Lanschot

Missie MVB-beleid

“Pensioenfonds Van Lanschot streeft er naar in haar beleggingsbeleid om binnen de mogelijkheden van het fonds – waaronder begrepen de fiduciaire plicht die het fonds heeft jegens haar deelnemers om een optimaal rendement te behalen tegen een aanvaardbaar risico - te voorkomen dat door haar beleggingsbeleid het maatschappelijk belang wordt geschaad en waar dit van ons wordt verwacht een bijdrage te leveren aan een betere leefwereld”.

Governance, milieu en sociale issues vormen een conditio sine qua non voor uitgevende instellingen om op lange termijn succesvol te kunnen zijn. Zo zal een gebrekkige invulling van de factoren Environment, Social en Governance (ESG) het risico met zich meebrengen dat uitgevende instellingen minder makkelijk kapitaal kunnen aantrekken, geconfronteerd worden met hogere kosten, reputatieschade leiden en klanten verliezen.

De visie die het pensioenfonds hanteert voor haar MVB-beleid luidt daarom als volgt:

Visie op MVB

Om op langere termijn waarde te kunnen realiseren, dienen alle (uitgevende) instellingen (waar onder ondernemingen en (semi, supra en intra)-nationale instellingen) een ‘license to operate’ in de samenleving te hebben. Om die reden gaan maatschappelijk rendement en financieel rendement goed samen. Op termijn zullen de factoren milieu (waar onder klimaat), maatschappij en goed bestuur (de ESG-factoren) integraal onderdeel uitmaken van de beleggingsprocessen en beleggingsanalyses.

Vanuit deze visie volgt dat de wijze waarop een instelling invulling geeft aan de ESG-factoren het risicoprofiel van de instelling raakt. Daarmee is een goed opgezet MVB-beleid van belang voor het risicobeheer van de beleggingen. Deze visie vertaalt zich naar de beleggingsovertuiging die door het fonds is gedefinieerd ten aanzien van maatschappelijk verantwoord beleggen:

Beleggingsovertuiging MVB: Maatschappelijk en financieel rendement gaan goed samen

Het bestuur gelooft dat instellingen die in de bedrijfsvoering rekening houden met ESG-maatstaven op de lange termijn betere resultaten behalen dan instellingen die dat niet doen. De verantwoordelijkheid van het pensioenfonds gaat verder dan een goede risico-rendementsafweging. Het pensioenfonds is zich bewust van de invloed die zij als belegger kan uitoefenen en de plaats die zij inneemt in de samenleving. Om die reden wordt niet alleen gekeken naar het financieel rendement maar ook naar het maatschappelijk rendement. Daarom is bij beleggingsbeslissingen de MVB-impact onderdeel van de besluitvorming. Het bestuur heeft echter ook aandacht voor de mogelijke negatieve consequenties die een (te) strikt MVB beleid kan hebben op de investeringsmogelijkheden en het kostenniveau.

Ambitieniveau

Het pensioenfonds heeft als ambitie dat het met haar MVB-beleid een positief maatschappelijk rendement wil behalen zonder dat dit ten koste gaat van het financieel rendement en/of leidt tot een hoger risico. Tegelijkertijd heeft het fonds niet de ambitie om in Nederland als voorloper te fungeren op het gebied van MVB-beleid, maar ook niet om achter te blijven. Dit betekent dat het pensioenfonds in het tweede kwartiel wil zitten. Daarbij blijft

MVB-beleid

Stichting Pensioenfonds F. van Lanschot

het belangrijk dat de deelnemers/stakeholders zich comfortabel voelen bij het gevoerde beleggingsbeleid en dat het reputatierisico wordt beperkt. Het fonds heeft dan ook bewust besloten het Internationaal Maatschappelijk Verantwoord Beleggen (IMVB) convenant te ondertekenen. Het IMVB convenant is een gezamenlijk initiatief van de overheid, pensioenfonds, vakbonden en NGO's om door middel van samenwerking beleggingen evenwichtiger te maken voor maatschappelijke ontwikkelingen.

Het pensioenfonds classificeert onder SFDR op basis van deze ambitie als een financieel product dat duurzaamheid promoot (het zogenaamde Artikel 8). Deze classificatie brengt de verplichting met zich mee dat het fonds informatie verschafft over het duurzaamheidsbeleid en de uitvoering daarvan. Het doel is de transparantie over duurzaamheid te vergroten, waardoor het voor eindbeleggers, in het geval van het Pensioenfonds de deelnemers, gemakkelijker wordt om te begrijpen hoe duurzaamheid een rol speelt in hun pensioenregeling en beleggingen en beter vergelijkbaar. In het beloningsbeleid van het Pensioenfonds wordt specifiek stilgestaan over de wijze waarop in dat beleid duurzaamheidsrisico's geïntegreerd zijn.

Doelstellingen

Er zijn verschillende doelstellingen die Pensioenfonds Van Lanschot nastreeft bij haar MVB-beleid. Deze doelstellingen kunnen gezien worden als uitwerking van de geformuleerde missie. Deze doelstellingen zijn achtereenvolgens:

A. Verbetering/bestending van de rendement/risico-verhouding op lange termijn

Zoals aangegeven, heeft het pensioenfonds de overtuiging dat uitgevende instellingen die ESG-factoren niet afdoende adresseren grotere risico's lopen op verlies aan economische waarde. Door ESG-factoren in het beleggingsbeleid te verankeren, verwacht Pensioenfonds Van Lanschot deze risico's te mitigeren en daarmee een positieve bijdrage te leveren aan de rendement/risico-verhouding van de beleggingsportefeuille.

B. Voorkomen dat zaken die de maatschappij ernstig schaden met pensioengeld gefinancierd worden.

Het bestuur van het pensioenfonds wil niet verantwoordelijk zijn voor ernstige schade aan de maatschappij. Het wil geen winst halen uit dubieuze praktijken. Het pensioenfonds onderschrijft in lijn met het IMVB-convenant de OESO-richtlijnen voor multinationale ondernemingen en de UN Guiding Principles on Business and Human Rights. Daarbij wordt het OESO-richtsnoer voor institutionele beleggers als leidraad gehanteerd. Dit wordt eveneens verwacht van de externe fiduciaire managers, ESG-dienstverleners en/of vermogensbeheerders, en wordt verwacht van ondernemingen waarin wij beleggen dat zij conform deze internationale standaarden handelen en dit publiekelijk kenbaar maken. In de bijlage wordt in meer detail omschreven op welke wijze invulling wordt gegeven aan het OESO-richtsnoer waaronder specifiek de Due Diligence.

C. Voldoen aan de verwachtingen van onze deelnemers

Pensioenfonds Van Lanschot is verantwoordelijk voor het pensioen van haar deelnemers. Het pensioenfonds vindt het belangrijk om naar haar deelnemers toe een goede reputatie te hebben en te behouden. De wijze waarop uitgevende instellingen en beleggers met ESG-

MVB-beleid

Stichting Pensioenfonds F. van Lanschot

factoren (inclusief het klimaat) omgaan, is in toenemende mate onderwerp van maatschappelijke discussie. Van uitgevende instellingen en beleggers wordt verwacht dat zij een bijdrage leveren aan een duurzame samenleving (oftewel langetermijnwaardecreatie als leidend principe). Door de langetermijnwaardecreatie van bedrijven te bevorderen geeft het pensioenfonds enerzijds invulling aan de MVB-doelstelling om een bijdrage te leveren aan een betere leefwereld en anderzijds stimuleert het pensioenfonds het behoud en vermeerdering van de beleggingswaarde over een lange horizon ten gunste van de bedrijven en indirect hun werknemers en eigen deelnemers. Bovendien wordt verwacht dat de bedrijven verantwoording afleggen over hun bijdrage en hier op een transparante wijze over rapporteren. Hier willen wij aan voldoen.

Specifiek op het gebied van klimaat ondersteunt het fonds de doelstellingen zoals uiteengezet in het Klimaatakkoord om de uitstoot van de schadelijke broeikasgassen wereldwijd terug te dringen.

Thema's

Gezien de veelheid aan vraagstukken en oplossingsrichtingen op het vlak van MVB wil Pensioenfonds Van Lanschot focus aanbrengen. Hiertoe maakt het pensioenfonds gebruik van de 17 Sustainable Development Goals (SDG's) voor 2030 zoals deze in 2015 door de VN zijn vastgesteld (deze 17 SDG's zijn gekoppeld aan de thema's van het Global Impact Investing Network).

De SDG's kunnen onderverdeeld worden naar de meer traditionele ESG onderverdeling:

- Environmental = Ecological
- Social = People
- Governance = Spiritual

MVB-beleid

Stichting Pensioenfonds F. van Lanschot

SDG PYRAMID

Pensioenfonds zijn maatschappelijke en financiële instellingen. Van huis uit zijn zij al begaan bij doel 1 'No poverty' door een zo goed mogelijk pensioen te bieden aan haar deelnemers.

Daarnaast wil het pensioenfonds voldoen aan voorschriften in wet- en regelgeving (clustermunitie, sanctielijsten, IMVB, SRD II, SFDR, IORP II en Klimaatakkoord) en wil het pensioenfonds aansluiten bij de thema's en de SDG's zoals weergegeven in onderstaande tabel.

Thema	SDG	E/S/G	Why
1. Controversiële wapens	16	Governance & Social Goed bestuur voor overheden en mensenrechten (recht op leven)	op grond van wettelijke bepalingen en omstredeheid
2. Mensenrechten en arbeidsomstandigheden	16 & 8	Social	op grond van wettelijke bepalingen en omstredeheid
3. Tabak	3	Social Recht op gezondheid	op grond van uitsluitingscriteria en aansluiting bij thema's die sponsor en (vertegenwoordiging van) haar werknemers belangrijk vinden
4. Klimaat	7, 12 & 13	Environmental (& Social)	op grond van wet- en regelgeving en aansluiting

MVB-beleid

Stichting Pensioenfonds F. van Lanschot

		Milieu, recht op leefbare wereld	bij thema's die sponsor en (vertegenwoordiging van) haar werknemers belangrijk vinden.
--	--	----------------------------------	--

Hierna wordt ingegaan op de vraag hoe op deze thema's wordt ingespeeld. In de bijlage is het Klimaatbeleid van het pensioenfonds opgenomen.

4. Randvoorwaarden bij de uitvoering

Bij de keuze voor de uitvoeringsvormen (zie volgend hoofdstuk) en de intensiteit van het MVB-beleid heeft het fonds de volgende factoren in overweging genomen:

- De beschikbare resources
- De uitvoerbaarheid
- De beleggings- en evaluatiehorizon
- ESG-risicoanalyse
- De kosten

Beschikbare resources

In de praktijk zijn er diverse manieren om invulling te kunnen geven aan het MVB-beleid (zie Bijlage I). De factoren die de keuze voor één of meerdere uitvoeringsvormen bepalen, zijn onder andere afhankelijk van de ambitie van het fonds en de omvang van het fonds. De omvang van het fonds bepaalt in de regel de beschikbare resources. Een kleiner fonds heeft in de regel minder budget en mensen beschikbaar, en daar zullen de MVB-ambities op moeten aansluiten.

Pensioenfonds Van Lanschot heeft de implementatie van het MVB-beleid uitbesteed aan haar fiduciair manager. Daarmee spelen de beschikbare resources aan de kant van de fiduciaire manager op het gebied van MVB een belangrijke rol bij de implementatie van het beleid. Het pensioenfonds en de fiduciair manager trekken samen op om de kennis en kunde op MVB-vlak bij beide partijen te vergroten. Het pensioenfonds is gezien de omvang en het kostenniveau niet in staat om hiervoor een eigen apparaat op te zetten.

Uitvoerbaarheid

De uitvoerbaarheid van de verschillende uitvoeringsvormen wordt voornamelijk gedreven door de vraag in hoeverre het pensioenfonds invloed heeft op de fondsselectie binnen de beleggingsportefeuille. Op dit moment worden alle aandelenbeleggingen passief belegd in publieke indexfondsen. De mogelijkheden die het fonds heeft om in dergelijke indexfondsen het ESG-beleid richting te geven is beperkt. Wel wordt door middel van de bepaling van de benchmark en de selectie van de indexfondsen uitvoering gegeven aan de ESG-ambities van het pensioenfonds

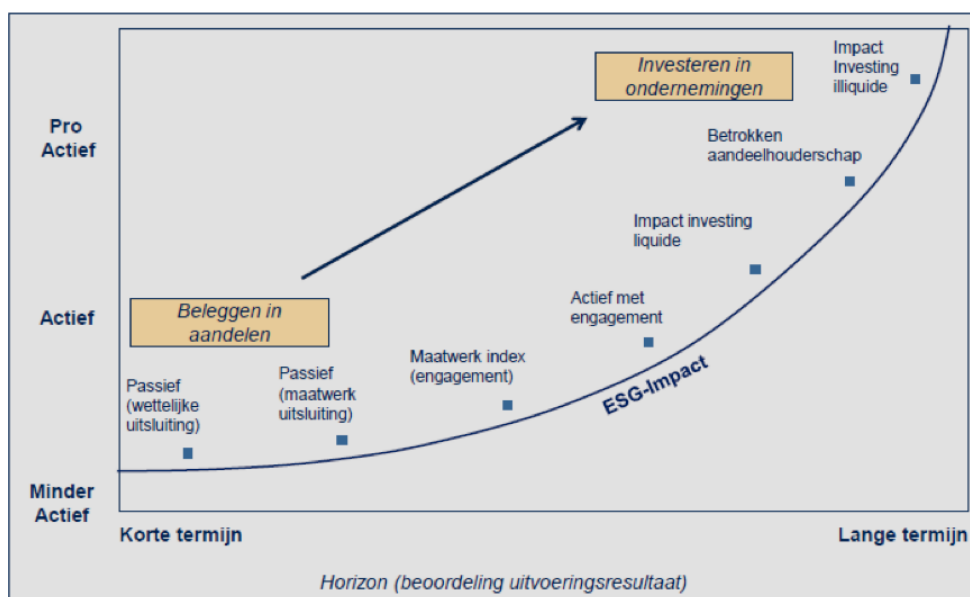
Slechts in het geval van een separaat mandaat heeft het fonds volledige zeggenschap over de samenstelling en kan het ESG-beleid volledig geïntegreerd worden. Op dit moment is dat alleen van toepassing op het mandaat voor hoogwaardige Europese staatsobligaties, waarbij de ESG-criteria weinig relevantie hebben.

MVB-beleid

Stichting Pensioenfonds F. van Lanschot

Beleggings- en evaluatiehorizon

De beleggings- en evaluatiehorizon hebben eveneens invloed op de implementatiemogelijkheden. Vormen als Actief (Aandeel)houderschap en Impact Investing vereisen in de regel een langere horizon waarbij een intensieve, langdurige relatie met de onderneming wordt aangegaan, direct dan wel via een beleggingsfonds. Bij uitsluiting daarentegen is geen lange horizon vereist omdat geen dialoog met de onderneming wordt gezocht. Een en ander is weergegeven in onderstaand figuur.

ESG-risicoanalyse

Het pensioenfonds houdt conform SFDR binnen het gehele beleggingsproces zoals beschreven in het Strategische Beleggingsbeleid rekening met ESG-risico's (of anders gezegd met duurzaamheidsrisico's). Bij iedere stap, van de risicohouding en uitgangspunten tot monitoring en evaluatie, weegt het fonds de belangrijkste ongunstige effecten op duurzaamheidsfactoren mee aan de hand van een ESG-due diligence proces (zoals opgenomen in bijlage III).

In het ESG-due diligence proces identificeert, beschrijft, beoordeelt en prioriteert het pensioenfonds per (beleggings-)beslissing in lijn met het OSOE-richtsnoer welke duurzaamheidsrisico's relevant zijn. In de beoordeling, prioritering en vervolgens het nemen van beheersmaatregelen houdt het fonds rekening met de omvang, de aard en de schaal van de activiteiten en de beschikbare beleggingsmogelijkheden en wordt specifiek stilgestaan in hoeverre de effecten afwijken (of aansluiten) bij de doelstellingen van het Klimaatakkoord. De ongunstige effecten, inclusief de vereiste effecten zoals vereist uit SFDR, en de effectiviteit van de beheersmaatregelen worden gemonitord en geëvalueerd binnen het risicomanagementkader van het pensioenfonds en over gerapporteerd in het ESG-jaarverslag.

MVB-beleid

Stichting Pensioenfonds F. van Lanschot

Kosten

De kosten van het MVB-beleid zullen altijd worden afgezet tegenover het rendement en het risico in de breedste zin van het woord. Immers, het MVB-beleid mag niet ten koste gaan van de fiduciaire verplichting van het fonds jegens haar deelnemers.

De ervaring van het pensioenfonds tot nu toe is dat maatschappelijk rendement niet ten koste gaat van financieel rendement en de integratie van ESG-factoren in het beleggingsproces niet leidt tot een verhoging van de jaarlijkse beheerkosten.

Uiteraard komen bij een transitie van een reguliere belegging naar een ESG-belegging ook eenmalige kosten kijken. Deze kosten worden afgewogen tegen de 'opbrengsten' in breedste zin van het woord.

Het bestuur vindt daarnaast dat een deel van MVB ook een principekwestie is, waarbij de kostenafweging niet de meest bepalende randvoorwaarde vormt.

5. Uitvoeringsvormen

Pensioenfonds Van Lanschot heeft voor haar MVB-beleid de volgende uitvoeringsvormen gekozen:

A. Integratie ESG binnen het beleggingsbeleid en de beleggingsprocessen

B. Betrokkenheidsbeleid

C. Uitsluiting

D. Positieve selectie

E. Impact beleggen

Om implementatie van het MVB-beleid mogelijk te maken dient een koppeling te worden gemaakt tussen uitvoeringsvorm, thema en assetcategorie:

Assetcategorie/Thema	1.Controversiële wapens	2.Mensen-rechten	3.Tabak	4.Klimaat	Opmerkingen
<u>Staatsobligaties (incl. Groene obligaties)</u>	A	A			
<u>Bedrijfsobligaties</u>	A,B,C	A,B,C	A,B,C	A,B,C,D	
<u>Aandelen</u>	A,B,C	A,B,C	A,B,C	A,B,C,D	
<u>Onroerend Goed</u>				A	
<u>Overige categorieën</u>					

Een generieke uitleg van deze uitvoeringsvormen is weergegeven in Bijlage I.

A. Integratie ESG binnen het beleggingsbeleid en de beleggingsprocessen

In de beleggingsprocessen van Pensioenfonds Van Lanschot– met name bij de selectie en monitoring van vermogensbeheerders – wordt het effect van ESG-factoren op de beleggingsrisico's en het rendement expliciet meegewogen. Het pensioenfonds verwacht van haar vermogensbeheerders dat zij een MVB-beleid hebben dat aansluit bij (inter)nationaal geaccepteerde normen en dat niet leidt tot te hoge risico's.

MVB-beleid

Stichting Pensioenfonds F. van Lanschot

Pensioenfonds Van Lanschot laat haar fiduciair manager de vermogensbeheerders beoordelen op MVB-beleid. De ESG-beoordeling door de fiduciair manager is een vast onderdeel van de due diligence die wordt uitgevoerd bij de selectie van een beheerder en tevens is dit onderdeel van de monitoring per kwartaal. Bij de selectie onderzoekt het pensioenfonds of de beheerder ook hun beleggingsproces ingericht heeft met als doel langetermijnwaardecreatie te creëren en daarnaast om binnen het beheer een specifieke doelallocatie naar ESG-factoren op te nemen. Bijvoorbeeld door binnen staatsobligaties een bepaald percentage te beleggen in Groene obligaties, of binnen de categorie aandelen te beleggen in bedrijven met een goede ESG-rating. Bij de monitoring kijkt de fiduciair manager onder andere naar de samenstelling van de beleggingsportefeuille en be vraagt de actieve beheerders naar algemene ESG-ontwikkelingen en specifiek naar beleggingen die een slechte ESG-rating hebben (conform de MSCI ESG ratingmethodologie). Hiertoe voert de fiduciair beheerder ieder kwartaal een 'look through' analyse uit van de portefeuille. Ondanks dat alle vermogensbeheerders binnen de portefeuille van het pensioenfonds een voldoende score moeten hebben op MVB-beleid, blijven er verschillen in beleid.

Pensioenfonds Van Lanschot sluit zich voor wat betreft het klimaatbeleid en de energietransitie aan bij de doelstelling zoals uiteengezet in het Klimaatakkoord. Het pensioenfonds adresseert het Klimaatakkoord per beleggingscategorie. Voor 'aandelen ontwikkelde landen' geldt een initiële doelstelling van 50% lagere CO₂ uitstoot t.o.v. de benchmark en een jaarlijkse verdere verlaging van 7% waarmee de CO₂ uitstoot van de aandelenportefeuille het pad volgt van de 'Paris Aligned Benchmark'. Voor de overige relevante beleggingscategorieën wil het fonds het minimaal beter doen dan de bijbehorende benchmarks. Deze doelstelling zal tussentijds eventueel aangescherpt worden o.b.v. de beschikbaarheid van betere meetgegevens en de beschikbare implementatiemogelijkheden. Tevens streeft Pensioenfonds Van Lanschot naar een absolute daling van de CO₂-uitstoot in de portefeuille van jaar op jaar (nulmeting 30-11-2018). Daarbij wordt in aanmerking genomen dat het fonds hierbij afhankelijk is van verschillende externe factoren. Over de realisatie van deze doelstellingen wordt in het MVB-jaarverslag verantwoording afgelegd.

Het fonds levert een bijdrage aan CO₂-reductie maar sluit de partijen die (het beste in hun sector) kunnen meehelpen aan de transitie en nog niet zo ver zijn, niet uit. De CO₂-voetafdruk wordt zowel op absolute als op relatieve basis (per miljoen euro aan beleggingen) gemeten. Voorts streeft het fonds naar beperking van de uitstoot van andere broeikasgassen.

In het kader van risicobeheersing kan bij het thema klimaat onderscheid worden gemaakt in enerzijds transitierisico's en anderzijds fysieke risico's.

- Bij transitierisico wordt met name gedacht aan instellingen die negatief beïnvloed kunnen worden bij een (snelle) energietransitie, bijvoorbeeld (maar niet uitsluitend) oliemaatschappijen en de mogelijkheid van "stranded assets". Wij sturen aan op het bijdragen aan een scenario van geleidelijke transitie. Dit betekent dat er geen abrupte wijzigingen in de portefeuille doorgevoerd worden om dit risico te mitigeren maar dat er wel sprake is van risicobeheersing en een geleidelijke reducering van dit risico, te starten door bijvoorbeeld de uitsluiting van bedrijven met stranded assets zoals bijvoorbeeld kolenproducenten binnen de aandelenportefeuille.

MVB-beleid

Stichting Pensioenfonds F. van Lanschot

- Bij fysieke risico's wordt met name gedacht aan gevolgen die ontstaan wanneer niet/te laat/te weinig veranderingen worden doorgevoerd om de temperatuurstijging te beperken. In dit geval kan bijvoorbeeld gedacht worden aan gevolgen voor (hypotheken op) Nederlandse woningen bij een stijging van het (zee)water en het risico van overstromingen. Voor beide risico's (transitie en fysiek) dienen de risico's wel in kaart te worden gebracht, maar worden er vooralsnog geen (gekwantificeerde) doelstellingen geformuleerd.

B. Betrokkenheidsbeleid

Onder de noemer betrokkenheidsbeleid worden stembeleid en engagement verstaan. Bij stembeleid en engagement staat de MVB-ambitie, inclusief de langetermijnwaardcreatie, en de thema's van het pensioenfonds centraal.

Het uitoefenen van stemrecht (voting) is een belangrijk onderdeel van een goed functionerende governance structuur voor bedrijven. Daarom maakt het pensioenfonds (voor zover mogelijk) gebruik van haar stemrecht op alle aandeelhoudersvergaderingen van bedrijven waarin wordt belegd. Tevens streeft het pensioenfonds er naar om invulling te geven aan de richtlijnen die volgen uit de Shareholder Rights Directive (SRDII), en wordt een toelichting gegeven indien dit op onderdelen niet mogelijk is ('comply or explain'). Ook geeft het pensioenfonds (conform SRD II) een toelichting geven op de belangrijkste stemmingen. Het stembeleid van het pensioenfonds is opgenomen in de bijlage V.

Het pensioenfonds heeft niet de ambitie en de praktische mogelijkheden om zelf in gesprek te gaan met bedrijven en fondsbeheerders over de realisatie van de ESG-doelstellingen. Het pensioenfonds werkt hiertoe samen met andere aandeelhouders en sluit zich om deze reden aan bij bestaande engagementinitiatieven. Wel is het fonds actief op zoek naar mogelijkheden om actief mee te bepalen op welke thema's engagement plaatsvindt, zodat waar mogelijk de eigen focusthema's voldoende belicht worden. Daarbij neemt het fonds ook de strategie, de financiële prestaties en risico's en de kapitaalstructuur mee in de identificatie van (potentiële) negatieve impacts.

Doordat het pensioenfonds participeert in beleggingsfondsen kan niet worden besloten om afscheid te nemen van een onderneming indien de dialoog (inclusief herstel en verhaal) geen of onvoldoende resultaat levert. Het is echter zeer waarschijnlijk dat, afhankelijk van de gehanteerde benchmarkkeuze, de onderneming bij (potentiële) negatieve impacts op basis van de uitsluitingscriteria (Global compact en ESG rating) alsnog uit de portefeuille zal worden verwijderd.

Deze uitvoeringsvorm is van toepassing op alle thema's.

Pensioenfonds Van Lanschot belegt momenteel alleen in beleggingsfondsen. Het is derhalve geen directe aandeelhouder van bedrijven. Dat maakt het actief in gesprek gaan met bedrijven lastig. Wel treedt de fiduciair manager actief in gesprek met fondsbeheerders om omstreden bedrijven te engagen en indien negatieve impacts zich voordoen toegang tot herstel en verhaal te bieden, en anders uit te sluiten. Daarnaast participeert de fiduciair manager in diverse internationale initiatieven van onder andere EUMEDION en de UN PRI om gezamenlijk met andere institutionele beleggers druk uit te oefenen op bedrijven en bedrijfstakken.

MVB-beleid

Stichting Pensioenfonds F. van Lanschot

Aangezien het pensioenfonds geen directe aandeelhouder is van uitgevende instellingen kan het fonds ook geen stemrecht uitoefenen bij deze uitgevende instellingen. Wel worden de beheerders van de beleggingsfondsen waar het fonds in belegt door de fiduciair manager bevraagd over het door hen gevoerde stembeleid. De resultaten hiervan worden meegenomen in de ESG-beoordeling die alle managers per kwartaal krijgen.

Klimaat: Het pensioenfonds kiest ervoor om via haar fiduciair manager een dialoog aan te gaan met de instellingen waarin belegd wordt, dan wel de vermogensbeheerders die deze instellingen selecteren. Via deze 'engagement' kunnen instellingen worden aanmoedigd om beleid en praktijken te verbeteren als er specifieke klimaatkwesties spelen. Deze dialoog kan worden vormgegeven door engagement en stembeleid (proxy voting) als instrumenten om instellingen te beïnvloeden, vooral in CO2-intensieve sectoren zoals olie en gas, basismaterialen, nutsvoorzieningen, cement, enz.

C. Uitsluiting

Bij een besluit tot uitsluiting van een **product** hanteert het fonds de volgende cumulatieve criteria als leidraad:

- Het product is per definitie schadelijk voor mensen;
- Daar kan met de invloed als aandeelhouder niets aan worden gedaan;
- Het heeft geen nadelige gevolgen als het product er niet meer zou zijn;
- Er is een wereldwijd verdrag of politieke druk gericht op het uitbannen ervan of de maatschappelijke kosten als gevolg van het product zijn aantoonbaar hoog.

NB. Uitsluiting impliceert een kleinere opportunity set. Dit heeft impact op het risicoprofiel.

Op grond van deze criteria heeft het pensioenfonds de ambitie om de volgende producten uit te sluiten:

1. **Controversiële wapens:** Op grond van wettelijke bepalingen mag het fonds niet beleggen in bedrijven die betrokken zijn bij de productie van clustermunities (uitzondering: bij (passieve) beleggingsfondsen geldt dat de exposure naar dit soort bedrijven niet groter mag zijn dan 5%). Pensioenfonds Van Lanschot vindt het echter belangrijk dat niet alleen de productie van clustermunities wordt uitgesloten maar ook de productie van andere controversiële wapens. Concreet heeft dit betrekking op de productie van landmijnen, nucleaire wapens, verarmde uraniumwapens, biologische/chemische wapens of gerelateerde componenten voor deze wapens. In praktische zin, en om interpretatieverschillen te voorkomen, volgt het pensioenfonds de uitsluitingenlijst van haar fiduciair op dit vlak. Bovendien streeft het pensioenfonds ernaar dat de uitsluitingen ook gelden voor haar beleggingen in (passieve) beleggingsfondsen.
2. **Tabak:** Het pensioenfonds sluit 100% van de beleggingen uit in tabaksproducenten en daarnaast bedrijven uit die betrokken (>5% inkomsten) zijn bij de verkoop aan/voor tabaksproducenten. Tabak levert op geen enkele manier een positieve bijdrage aan mens en maatschappij. Het is schadelijk voor de mens vanaf de eerste sigaret en kan gemist worden. Engagement heeft onvoldoende zin. Er zijn in verschillende landen wetten die de verkoop en marketing aan jongeren verbieden. Ook lopen er wereldwijd verschillende grote rechtszaken (class actions) tegen tabaksfabrikanten. De kosten voor gezondheidszorg als gevolg van tabaksinname zijn aantoonbaar hoog. Tabaksproducenten zijn controversieel vanuit verschillende perspectieven:
 - Roken en andere vormen van tabaksgebruik zijn schadelijk voor de gezondheid.
 - De verslavende werking van tabak.

MVB-beleid

Stichting Pensioenfonds F. van Lanschot

- De arbeidsomstandigheden op tabaksplantages: onder meer kinderarbeid en tabaksvergiftiging.
 - De wijze waarop tabaksproducenten hun producten vermarkten.
3. Voor een nadere onderbouwing wordt verwezen naar www.tobaccofreeportfolios.org).
- Kolen: Het pensioenfonds heeft de ambitie om 100% van de beleggingen in instellingen die zich met delving van thermische steenkool bezighouden of energie produceren op basis van thermische kolen uit te sluiten. Overige uitsluitingen waaronder controversiële activiteiten van bedrijven, conventionele wapens, alcohol, adult entertainment, gokken, Genetisch Gemodificeerde Organismen (GMO), nucleaire energie of op basis van ESG-rating, worden uitgesloten waar dit niet ten koste gaat van rendement, risico en/of kosten.

Bij een besluit tot uitsluiting van een onderneming kunnen bovendien onderstaande criteria van toepassing zijn die raken aan de kwaliteit van de **bedrijfsvoering**.

1. Uitgevende instellingen die zich schuldig maken aan ernstige schendingen op het gebied van mensenrechten of arbeidsomstandigheden zullen voor zover mogelijk worden uitgesloten. Criterium hierbij is wanneer het bedrijf een 'fail' status krijgt op UN Global Compact. De fiduciër houdt deze lijst bij.
2. Uitgevende instellingen waarbij het engagement proces van de fiduciër² onvoldoende resultaat heeft opgeleverd worden voor zover mogelijk uitgesloten. Uit praktische overwegingen volgt het pensioenfonds de uitsluitingslijst van haar fiduciër manager op dit vlak.

Uit praktische overwegingen accepteert het pensioenfonds een overschrijding van maximaal 0,5% (marktwaarde) van de gehele portefeuille.

Externe fondsen hebben hun eigen beleid. De fiduciër zoekt de fondsen uit die het beste aansluiten bij het beleid en actieve dialoog met de managers houden, maar dit biedt geen garantie voor succes. Bovendien maken veel indexfondsen gebruik van de wettelijke mogelijkheid toch tot 5% te beleggen in zaken die het fonds bij voorkeur zou willen uitsluiten. Dit raakt ook aan 1.

De uitsluiting van tabak (2) is doorgevoerd in de portefeuille binnen de categorie Bedrijfsobligaties en Aandelen. De uitsluiting van Kolen is volledig doorgevoerd binnen Aandelen Ontwikkeld en voor een deel binnen Aandelen Opkomend en Bedrijfsobligaties.

Pensioenfonds Van Lanschot heeft besloten toe te werken naar een portefeuille waar strenger wordt omgegaan met bovenstaande uitsluitingen. Uiteraard blijft de implementatie altijd een afweging van risico, rendement en kosten. Het pensioenfonds heeft tevoren onderzoek gedaan naar de mogelijkheden dit te bewerkstelligen en was van mening dat, gezien de behoorlijke omvang van de Aandelen Ontwikkeld portefeuille, voordelen van de implementatie opwegen tegen de nadelen (zoals transitiekosten). Voor de creditportefeuille is deels overgestapt naar een SRI-fonds met criteria die min of meer aansluiten bij het eigen beleid. Voor de overige assetclasses is het fonds van mening dat de transitiekosten niet opwegen tegen de winst. Deze portefeuilles zijn over het algemeen kleiner dan de aandelen-

² op grond van hun eigen fondsbeleggingen

MVB-beleid

Stichting Pensioenfonds F. van Lanschot

en creditportefeuilles en bevatten ook veel minder ongewenste beleggingen. In de bijlage is een overzicht opgenomen van de screening per 31 december 2020.

De fiduciair manager rapporteert welke fondsen voor hoeveel in welke uitgevende instellingen op de uitsluitingslijst beleggen. De (haalbaarheid van de) grens van 0,5% wordt actief gemonitord.

D. Positieve selectie

Pensioenfonds Van Lanschot heeft weliswaar ambities op dit vlak, maar gegeven de fondssituatie is dit nog niet geconcretiseerd.

Het pensioenfonds heeft beleid gevormd rondom het thema 'klimaat/energietransitie'. Onderdeel hiervan zou kunnen zijn een positieve selectie van bedrijven die de energietransitie bevorderen of bijdragen aan de SDG's van het pensioenfonds. Een ambitie in termen van CO2 reductie (relatief/absoluut) en/of in termen van ESG-ratings is gedefinieerd.

Dit onderdeel is nog niet portefeuillebreed in praktijk gebracht. Flexibiliteit in de uitvoering is gevraagd om te voorkomen dat de gewenste transitie onnodig hoge/dubbele kosten met zich meebrengt.

E. Impact beleggen

Op dit vlak is Pensioenfonds Van Lanschot niet actief. Impactbeleggen is het beste te bereiken via private equity/debt. Het pensioenfonds belegt momenteel niet in deze categorie. Dit soort beleggingen en zeker impactbeleggen vereisen een minimale omvang, intensief onderzoek en intensieve monitoring (van de impact). Het pensioenfonds is hier niet op toegerust en acht haar belegd vermogen te klein om hier verandering in te brengen.

6. Governance en rapportage

Bij het MVB-beleid van het pensioenfonds zijn verschillende partijen betrokken. Ten eerste is dat het bestuur. Zij stelt het MVB-beleid vast en toetst periodiek of de uitvoering binnen de beleidskaders plaatsvindt. Daarnaast speelt de fiduciair manager de rol van adviseur en uitvoerder van het MVB-beleid. Daarnaast acht het bestuur het van belang dat het verantwoordingsorgaan (VO) geraadpleegd wordt aangezien dit orgaan spreekt namens de deelnemers en het pensioenfonds graag rekening houdt met de wensen van deelnemers op dit vlak. Het VO wordt middels de kwartaalrapportage geïnformeerd over de screening van de beleggingen op ESG-factoren inclusief de uitvoering van het uitsluitingenbeleid. Daarnaast wordt jaarlijks het ESG-jaarverslag ter beschikking gesteld met daarin uitgebreide toelichting op het beleid en uitvoering over het afgelopen jaar.

De fiduciair manager rapporteert ieder kwartaal aan het bestuur over het gevoerde MVB-beleid. Hierbij wordt inzicht gegeven in de uitgevoerde activiteiten, de effectiviteit daarvan, alsmede de invloed op kosten, rendement en risico. Daarnaast wordt periodiek inzichtelijk gemaakt in hoeverre wordt voldaan aan de gedefinieerde uitsluitingscriteria en monitoringparameters zoals CO2 en ESG-scores. Jaarlijks publiceert het pensioenfonds het MVB jaarverslag.

MVB-beleid

Stichting Pensioenfonds F. van Lanschot

7. Communicatie over MVB

Een belangrijk onderdeel van maatschappelijk verantwoord beleggen is het verantwoording afleggen over de uitvoering van het MVB-beleid. Het bestuur vindt een hoge mate van transparantie belangrijk en ziet de manier waarop het over MVB met haar stakeholders communiceert als onderdeel van het MVB-beleid. Regelgeving bepaalt dat de communicatie over MVB voor alle belanghebbenden beschikbaar dient te zijn.

Een verkorte versie van het MVB-beleid wordt opgenomen in:

- De ABTN;
- De Verklaring inzake Beleggingsbeginselen;
- Het beleggingsplan;
- De website.

In dit hoofdstuk wordt weergegeven welke kaders een rol spelen en aangegeven op welke wijze gecommuniceerd wordt. In zijn totaliteit informeert het pensioenfonds haar belanghebbenden aan de hand van Intranet en de publicaties op de eigen website. In het geval van de website worden de relevante beleidskaders gepubliceerd en documenten waarin verantwoording wordt afgelegd, zoals bijvoorbeeld het jaarverslag en het MVB-jaarverslag. Daarbij geeft het pensioenfonds de deelnemer de gelegenheid te reageren. Eventuele suggesties worden periodiek in het bestuur besproken.

Wetgeving

IORP II en SFDR vereisen dat het pensioenfonds met haar deelnemers communiceert over de wijze waarop in het beleggingsbeleid rekening gehouden wordt met ESG-factoren. Het MVB-beleid en het jaarverslag met daarin een toelichting op het MVB-beleid publiceert het pensioenfonds op haar website en zijn daarmee voor iedereen toegankelijk. De publicatie wordt bijgewerkt indien het bestuur een nieuw beleid vaststelt. Over de uitvoering van het beleid wordt met de deelnemers van het pensioenfonds gecommuniceerd middels haar eigen website en (digitale) nieuwsbrieven.

De SRD II richtlijn vereist verantwoording over de uitvoering van het betrokkenheidsbeleid. In dit beleid is vastgelegd hoe het pensioenfonds aan de hand van stemgedrag op aandelen en het aangaan van de dialoog met ondernemingen op een maatschappelijke verantwoorde manier invloed als belegger uitoefent. De SRD II richtlijn vereist verder openbaarmaking van elementen uit de overeenkomst met de vermogensbeheerder. Voorbeelden van elementen zijn de afspraken met de vermogensbeheerder en de methode en tijdshorizon waarop de vermogensbeheerders worden geëvalueerd. Dit inzicht wordt jaarlijks verschaft in het MVB-jaarverslag.

Thema Klimaat en Tabak

Vanwege het onderschrijven van het Klimaatakkoord en het belang van thema Klimaat voor de deelnemer is in het MVB-beleid expliciet aandacht voor de klimaatdoelstellingen, de CO₂-voetafdruk en gerelateerde risico's van de beleggingen en welke rol klimaat heeft binnen het beleggingsproces. Voor het thema Tabak is er met name aandacht op het gebied van uitsluitingen.

Het fonds biedt inzicht in de ontwikkelingen op het gebied van klimaat in het MVB-jaarverslag waarbij de CO₂ voetafdruk van de huidige beleggingen inzichtelijk gemaakt wordt en een

MVB-beleid

Stichting Pensioenfonds F. van Lanschot

toelichting wordt gegeven in relatie tot de klimaat(reductie)doelstellingen. Verder wordt in het MVB-jaarverslag inzicht gegeven in CO2 intensieve sectoren, zoals kolenmijnen, en gerapporteerd over (collectieve) engagement initiatieven. Op het gebied van tabak wordt in het MVB-jaarverslag inzicht geboden in de screening van de beleggingsportefeuille. Dit raakt tevens de volgende sectie.

Uitsluitingen

Het is mogelijk dat beleggingsfondsen beleggingen bevatten die het pensioenfonds eigenlijk wenst uit te sluiten. In het MVB-jaarverslag wordt inzicht gegeven waar dit ondanks de uitsluitingsambitie van toepassing is door per uitsluitingscriterium aan te geven of en welke bedrijven in de portefeuille zitten en welke actie hieraan wordt verbonden.

Stemgedrag

Het pensioenfonds publiceert het stembeleid op haar website en legt over de uitvoering (het stemgedrag) verantwoording af door jaarlijks in het MVB-jaarverslag de stemresultaten te publiceren van de aandelenfondsen en/of door een verwijzing op te nemen naar de website van de vermogensbeheerder.

Bij de publicatie van de stemresultaten wordt per beleggingsfonds vermeld op hoeveel agendapunten het fonds gestemd heeft, waarbij inzichtelijk is of de stem voor of tegen het management was. Indien het fonds geen stem uitgebracht heeft is de ambitie te onderbouwen waarom niet. Het pensioenfonds heeft de ambitie om een toelichting te geven op de belangrijkste stemmingen conform SRD II.

Dialogoog

Inzicht in de uitvoering van het aangaan van de dialoog biedt het fonds in het MVB-jaarverslag. Aan de hand van een casus gerelateerd aan een van de thema's wordt inzicht verstrekt hoe het pensioenfonds - of de fiduciair manager in opdracht van - (potentiële) negatieve impact heeft geïdentificeerd, de dialoog is aangegaan, wat hier de uitkomsten van waren en hoe het pensioenfonds verder toeziet op het nakomen van afspraken met de desbetreffende ondernemingen.

MVB-beleid

Stichting Pensioenfonds F. van Lanschot

Bijlage I: Uitvoeringsvormen van MVB

Grosso modo kunnen de volgende uitvoeringsvormen van MVB worden onderscheiden:

A. Integratie ESG binnen het beleggingsbeleid en de beleggingsprocessen

Er zijn verschillende definities in omloop met betrekking tot ESG-integratie. Wij omschrijven ESG-integratie als het meewegen van het effect van ESG-factoren op de beleggingsrisico's en het rendement. Indien bij de keuze van bepaalde beleggingscategorieën en managers expliciet wordt gekeken naar de kwaliteit van het ESG-beleid en de mogelijke ESG risico's, dan zien wij dat als ESG-integratie.

B. Betrokkenheidsbeleid (stemmen en engagement)

Betrokken aandeelhouderschap duidt op een beleid waarbij actief gebruik wordt gemaakt van de mogelijkheid die men heeft als aandeelhouder om invloed uit te oefenen op het beleid van een onderneming. Dit kan zowel via de uitoefening van het stemrecht als via engagement.

Stemmen kan een belegger zelf doen of uitbesteden aan een proxy voting service provider. In het eerste geval is het noodzakelijk en in het tweede geval mogelijk om een eigen stembeleid op te stellen en dit te hanteren bij het stemmen. Engagement duidt op het voeren van een actieve dialoog met de onderneming met als doel om het gedrag van de onderneming in de gewenste richting te bewegen. Bij het formuleren van een engagementbeleid kan gebruik worden gemaakt van standaarden en principes die verschillende organisaties hebben ontwikkeld. Voorbeelden zijn de Principles for Responsible Investment (PRI) van de VN, de Eumedion Best Practices voor betrokken aandeelhouderschap, de uitgangspunten van de Global Compact van de VN en de Richtlijnen voor multinationale ondernemingen van de OESO. Het voordeel van actief aandeelhouderschap is dat je maatschappelijke verantwoordelijkheid neemt en op een positieve manier bijdraagt aan de maatschappelijke verandering. Een nadeel is dat de impact veelal niet eenvoudig te meten is.

C. Uitsluiting (negative screening)

In geval van uitsluiting wordt niet belegd in de securities van bepaalde entiteiten.

Voorbeelden zijn bedrijven of landen die:

- zich schuldig maken aan corruptie (op grond van wetgeving);
- zich schuldig maken aan fundamentele schendingen van mensenrechten, arbeidsrechten en/of milieustandaarden (op grond van de Global Compact Principles);
- betrokken zijn bij de productie van of handel in producten en/of diensten die niet passen bij de identiteit van een pensioenfonds. Bekende voorbeelden zijn ondernemingen die zich bezighouden met de productie van tabak of alcohol;
- zich bezighouden met activiteiten waar het fonds op grond van wettelijke bepalingen niet in mag beleggen (bijvoorbeeld cluster munitie).

Uitsluiting is feitelijk de meest eenvoudige en goedkoopste uitvoeringsvorm. Immers, er hoeft niet te worden geïnvesteerd in een dialoog met uitgevende instellingen die niet voldoen aan de ESG-normen. Daarnaast brengt uitsluiting geen reputatierisico's met zich mee en is het relatief eenvoudig uitlegbaar aan de deelnemers. In de praktijk geldt uitsluiting veelal als de 'minimum-variant' voor wat betreft de wijze waarop pensioenfondsenvulling geven aan hun MVB-beleid. Uitsluiting vereist wel dat men controle heeft over het security selectieproces.

MVB-beleid

Stichting Pensioenfonds F. van Lanschot

Nadeel van deze methode is dat niet op directe wijze wordt getracht het gedrag van uitgevende instellingen in de gewenste richting te veranderen; wel op indirecte wijze door 'te stemmen met de voeten'. Daarmee is de bijdrage aan de maatschappelijke verbetering bij deze uitvoeringsvorm het laagst.

D. Positieve selectie (positive screening)

In het geval van positieve selectie worden bedrijven geselecteerd die hoog scoren op (bepaalde) ESG-factoren of een positieve bijdrage leveren aan een duurzaamheidsdoelstelling (SDG). Via een dergelijk beleid wordt getracht 'positieve' bedrijven te stimuleren in hun groei en ontwikkeling terwijl dit bij de 'negatieve' bedrijven juist niet gebeurt. Evenals bij uitsluiting het geval is, vereist positieve selectie volledige invloed op het security selectieproces. Een voorbeeld van positieve selectie is de 'best in class' benadering op basis van ESG-scores. Aanbieders van de scores zijn bijvoorbeeld MSCI en Sustainalytics. Bij deze methode worden per sector de best-scorende bedrijven gekozen. Het voordeel van deze methode is het rules-based karakter o.b.v. onafhankelijke data. Uiteraard valt of staat de kwaliteit van de selectie met de kwaliteit van de data. Verschillende data providers hanteren verschillende criteria. Goed gekeken moet worden welke methodiek het beste aansluit bij de doelstellingen van het pensioenfonds. Een nadeel van deze methode is dat per sector de criteria verschillend zijn en dat de score relatief is. Een goede score in sector x kan slechter zijn dan een slechte score in sector y. Oliebedrijven kunnen in hun sector bovendien uitstekend scoren door relatief minder uit te stoten t.o.v. andere oliebedrijven (E), door de nodige veiligheidsmaatregelen (S) of door uitstekende controles (G). Echter, het product blijft natuurlijk uiterst vervuילend. Ook bedrijven die in de praktijk goed bezig zijn maar dit niet allemaal netjes hebben opgeschreven worden door sommige data providers slecht of niet gescoord. Hierdoor kunnen interessante (vernieuwende) bedrijven buiten de boot vallen.

Selectie op basis van CO₂-uitstoot (scope 1+scope 2) is een ander voorbeeld. Een doel zou kunnen zijn de CO₂-uitstoot van de portefeuille te verminderen, relatief aan de benchmark of absoluut door de tijd. Ook hier is het voordeel de eenvoud van het rules-based karakter o.b.v. onafhankelijke data en valt of staat de kwaliteit van de selectie met de kwaliteit van de data.

E. Impact investing

In het geval van impact investing wordt een beleid ontwikkeld waarbij specifiek wordt geïnvesteerd in thema's en/of bedrijven die een oplossing bieden voor een specifiek duurzaamheidsvraagstuk. De impact zal ook daadwerkelijk gemeten en gerapporteerd worden o.b.v. vooraf gestelde criteria. Veelal worden de thema's gekoppeld aan de UN SDG's. Impactbeleggen is het beste te bereiken via private equity/debt. Dit soort beleggingen vereisen intensief onderzoek en intensieve monitoring (van de impact).

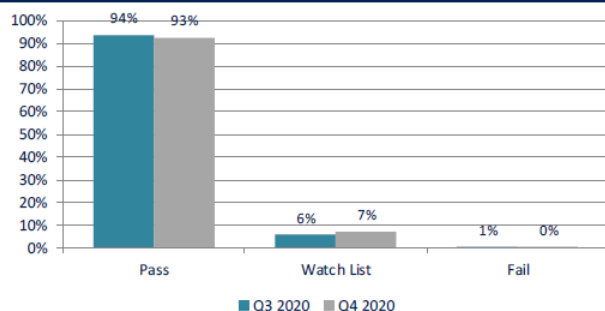
MVB-beleid

Stichting Pensioenfonds F. van Lanschot

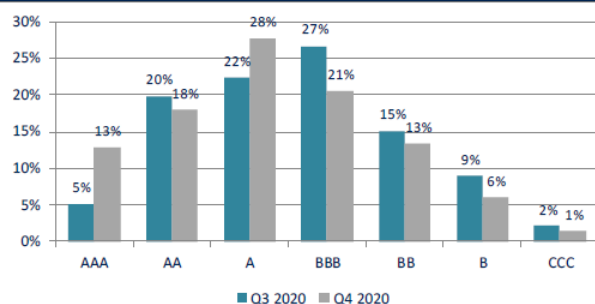
Bijlage II: Screening op ESG criteria per 31 december 2020

ESG Screening	Global Compact 'Fail' status		MSCI ESG CCC-rating		Controversiële wapens		Tabak	
	Aantal beleggingen	% totale portefeuille	Aantal beleggingen	% totale portefeuille	Aantal beleggingen	% totale portefeuille	Aantal beleggingen	% totale portefeuille
Aandelen								
Northern Trust Global REIT Unit A	0	0,00%	8	0,02%	0	0,00%	0	0,00%
NT EMK Custom ESG Eq Inf Fd Cl E	0	0,00%	126	0,21%	0	0,00%	0	0,00%
NT World ESG Leaders Eq Index Fd class B	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%
T.Rowe Price Em Markets Equity Fund I	1	0,01%	3	0,03%	0	0,00%	0	0,00%
Vanguard Em Markets Stock Index Fund	9	0,07%	158	0,15%	4	0,01%	5	0,01%
Totaal Aandelen	10	0,08%	295	0,42%	4	0,01%	5	0,01%
Bedrijfsobligaties								
iShares ESG Screened Eur Corp Bond Index	0	0,00%	7	0,01%	0	0,00%	0	0,00%
L&G ESG EM Gov Bd (LC) Ind Fd Unhedged	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%
L&G ESG EM Gov Bd (USD) Ind Fd Unhedged	19	0,01%	20	0,01%	0	0,00%	0	0,00%
L&G Euro Corp Bond (Responsible Excl) Fd	1	0,01%	1	0,00%	0	0,00%	0	0,00%
SLI Eur Corp Bond Sust and Resp Inv Fd	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%
Totaal Bedrijfsobligaties	20	0,03%	28	0,03%	0	0,00%	0	0,00%
Totaal	30	0,11%	323	0,45%	4	0,01%	5	0,01%

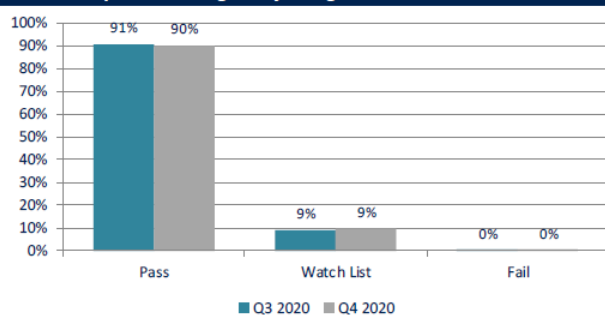
Global Compact Screening aandelen

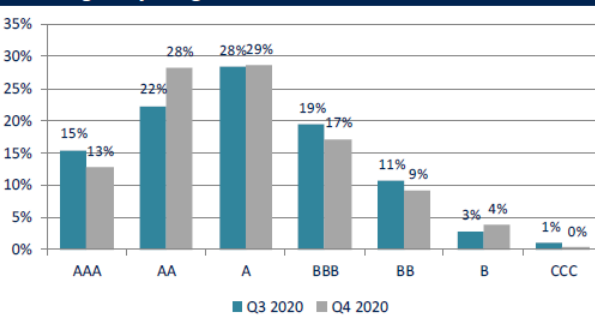
ESG Rating aandelen

Global Compact Screening bedrijfsobligaties

ESG Rating bedrijfsobligaties

MVB-beleid

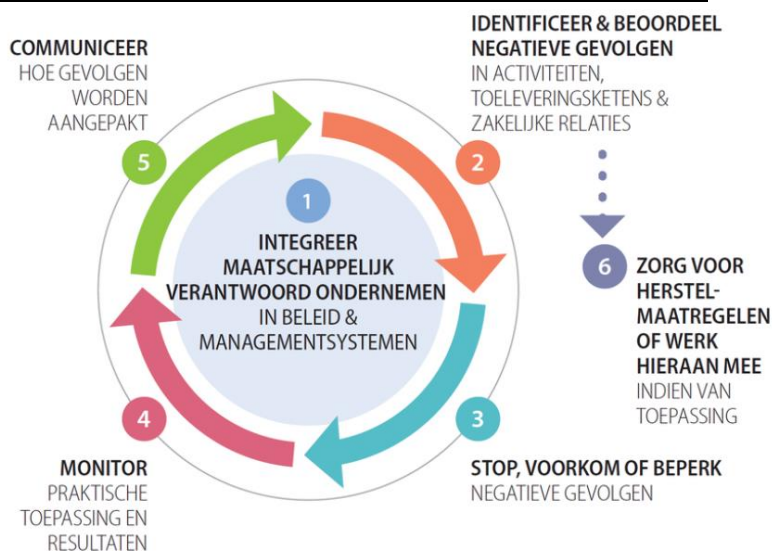
Stichting Pensioenfonds F. van Lanschot

Bijlage III: Toelichting implementatie OESO richtlijn

Het pensioenfonds heeft het IMVB-convenant voor de pensioensector ondertekend en erkent daarmee de verantwoordelijkheden die voortkomen uit de United Nations Guiding Principles (UNGP's) en de OESO Richtlijnen voor Multinationale Ondernemingen (OESO Richtlijnen) om de actuele en potentiële negatieve impact van beleggingen te voorkomen dan wel aan te pakken.

Due diligence is een doorlopend proces dat bedrijven uitvoeren om risico's op het gebied van milieu, mensenrechten, arbeidsrechten in kaart te brengen en vervolgens te stoppen, te voorkomen of te beperken. Due diligence staat centraal in de internationaal erkende OESO Richtlijnen en de UNGP's. Due diligence wordt ook wel 'gepaste zorgvuldigheid' of 'ketenverantwoordelijkheid' genoemd.

Het due diligence-proces & ondersteunende maatregelen

Source: www.oesorichtlijnen.nl

Samenvatting van de vijf due diligence-stappen:

1. Het pensioenfonds integreert maatschappelijk verantwoord beleggen in beleid en managementsystemen

- Het pensioenfonds onderschrijft expliciet de OESO Richtlijnen en publiceert MVB-beleid dat daarop gebaseerd is. Dit beleid is periodiek getoetst en geactualiseerd.
- Het MVB-beleid is onderdeel van een breder beleggingsbeleid van pensioenfonds en is onderdeel van de selectie van nieuwe externe dienstverleners zoals externe managers, data leveranciers en dergelijke.

2. Het pensioenfonds identificeert en beoordeelt daadwerkelijke en potentiële negatieve gevolgen van de activiteiten, producten of diensten van haar beleggingen

- Via het screenen van haar portefeuille voert het pensioenfonds een risicoanalyse uit en brengt het (mogelijke) negatieve gevolgen die ondernemingen in de portefeuille veroorzaken voor mens, maatschappij of milieu in kaart. Dus hier staan niet de

MVB-beleid

Stichting Pensioenfonds F. van Lanschot

risico's voor de onderneming centraal, maar die voor de (mogelijke) getroffen stakeholders, zoals werknemers of lokale gemeenschappen.

- Op basis van de risicoanalyse stelt het pensioenfonds de **ernstigste** negatieve gevolgen vast en prioriteert deze in volgorde van belangrijkheid. Een onderneming kan een negatief gevolg zelf veroorzaken, eraan bijdragen, of direct verbonden zijn aan een negatief gevolg via een zakelijke relatie.
- Wanneer ondernemingen waarin het pensioenfonds belegt negatieve impact hebben veroorzaakt c.q. daaraan hebben bijgedragen, dan verlangt het Pensioenfonds dat zij herstel en/of verhaal voor benadeelden biedt c.q. daaraan bijdraagt. Wanneer ondernemingen waarin het pensioenfonds belegt direct verbonden zijn met de negatieve impact, dan verlangt het pensioenfonds dat zij hun invloed aanwenden om herstel en/of verhaal voor benadeelden mogelijk te maken. Wanneer het pensioenfonds zelf ernstige negatieve impact veroorzaakt heeft of hieraan heeft bijgedragen, dan zal het zelf herstel en/of verhaal voor benadeelden aanbieden of daaraan bijdragen.

3. Stoppen, voorkomen en beperken van negatieve gevolgen

- Op basis van de risicoprioritering besluit het pensioenfonds om bedrijven met de meest ernstige negatieve gevolgen voor haar stakeholders uit te sluiten. Hiervoor kan bijvoorbeeld gebruik worden gemaakt van de UN Global Compact of de 'rode vlaggen' van de ESG-dataleverancier. Het voordeel van de rode vlaggen is dat deze breder is en daardoor beter aansluit bij de OECD richtlijnen.
- Voor andere minder ernstige gevallen prioriteert het pensioenfonds issues en gebruikt het haar invloed (direct of via externe leveranciers) om de impact te voorkomen en/of te mitigeren. Dit doet het pensioenfonds onder andere via engagements (dialoog met bedrijven) en/of door te stemmen op aandeelhoudersvergaderingen.

4. De praktische toepassing van resultaten monitoren

- Via de screening van de ondernemingen in de portefeuille monitort het pensioenfonds periodiek de toepassing en effectiviteit van de genomen due diligence maatregelen.
- Onder deze maatregelen valt het identificeren, voorkomen en verminderen van negatieve gevolgen en het bieden van toegang tot herstel.
- Het pensioenfonds beoordeelt ook externe leveranciers zoals externe managers om na te gaan of de maatregelen worden uitgevoerd die de negatieve risico's beperken.
- Het pensioenfonds streeft via haar beleggingen naar (maatschappelijke) langetermijnwaardecreatie. In contracten met Externe Dienstverleners probeert het pensioenfonds daarom waar mogelijk (bijvoorbeeld in mandaten) met de Beheerder in gesprek te gaan om de inhoud van het MVB beleid van het pensioenfonds waaronder het onderschrijven van de OECD richtlijnen in de Fondsvoorwaarden te laten overnemen. Wanneer het pensioenfonds een minderheidsaandeel heeft in een beleggingsfonds zijn de beïnvloedingsmogelijkheden beperkt. In dat geval zijn de MVB criteria onderdeel van de selectiecriteria voor beleggingsfondsen.

MVB-beleid

Stichting Pensioenfonds F. van Lanschot

- Het pensioenfonds communiceert jaarlijks in het MVB jaarverslag hoe de negatieve gevolgen worden aangepakt en wat de effectiviteit hiervan is.

5. Zorg voor herstelmaatregelen of werk hieraan mee wanneer dit van toepassing is

- Het pensioenfonds moedigt ondernemingen in de portefeuille aan om toegang tot herstel aan te bieden of mee te werken wanneer ondernemingen negatieve gevolgen hebben veroorzaakt of eraan hebben bijgedragen.

MVB-beleid

Stichting Pensioenfonds F. van Lanschot

Bijlage IV: Klimaatbeleid

Klimaatverandering vormt voor onze maatschappij wereldwijd een ongekennde uitdaging. De wetenschappelijke consensus is dat de groeiende hoeveelheid broeikasgassen in de atmosfeer van de aarde aan menselijk handelen toegeschreven kan worden en dat dit broeikas effect leidt tot klimaatverandering. Hierdoor ontstaan negatieve maatschappelijke effecten, die steeds vaker ook als beleggingsrisico's worden gezien.

Het klimaatakkoord is gesloten om maatregelen te treffen om de opwarming van de aarde tot 2°C te beperken, en liefst 1.5°C. Beleggers spelen hierbij ook een rol: zij kunnen kapitaal voor de energietransitie verschaffen, maar moeten op de korte, middellange en lange termijn ook rekening houden met de risico's van klimaatverandering voor de waarde van hun beleggingen, bijvoorbeeld als gevolg van weerschade of transitierisico's (bijvoorbeeld hoge kosten en/of risico op zogenaamde 'stranded assets'). Het risico van klimaatverandering wordt direct gereflecteerd in de Sustainable Development Goals (SDG's) nummers 7 (Betaalbare en schone energie) en 13 (Klimaatactie) en heeft raakvlakken met SDG 12 (Verantwoorde consumptie en productie).

Het fonds ondersteunt de doelstellingen zoals uiteengezet in het klimaatakkoord om de uitstoot van de schadelijke broeikasgassen wereldwijd terug te dringen. Belangrijkste redenen om dit thema hoge prioriteit te geven zijn:

- PVL is van mening dat de deelnemers het klimaatthema belangrijk vinden, en van mening zijn dat het pensioenfonds hieraan een bijdrage moet leveren;
- De beleggingen van het pensioenfonds leveren een grote (negatieve) bijdrage aan de klimaatontwikkeling door de emissie van CO₂ en kunnen door reductie bijdragen aan het behalen van de klimaatdoelstelling. Als dit niet gebeurt kan dit tot maatschappelijke schade en waardedaling van de beleggingen leiden.

Daarom neemt het fonds klimaat mee in de beleggingsafwegingen en risicobeheersing. In dit kader zullen ESG-risico's (bijv. effect van klimaatverandering) ook meegenomen worden in toekomstige ALM-studies. Dit is momenteel echter nog omgeven met een aantal technische uitdagingen, aangezien kwantitatieve incorporatie van ESG-risico's zich nog in de ontwikkelingsfase bevindt.

Het pensioenfonds zal het thema klimaat adresseren door middel van de volgende maatregelen:

1. Het meten van de CO₂ voetafdruk van de beleggingen;
2. Het vaststellen van een (reductie)doelstelling. De reductiedoelstelling is een portefeuille CO₂ voetafdruk in lijn met de 'Paris Aligned' benchmark, wat betekent dat de emissie jaarlijks ongeveer 7% moet dalen;
3. Integratie van klimaat in het beleggingsproces door een best-in-class beleid;
4. Onderschrijven van internationale, collectieve engagement initiatieven aangezien individueel geen engagement resultaten te verwachten zijn op dit thema;
5. Kapitaal te verschaffen aan ondernemingen en/of projecten die in staat zijn om efficiënter met grondstoffen om te gaan, een transitie naar duurzame energie realiseren of nieuwe producten en diensten kunnen bieden.

MVB-beleid

Stichting Pensioenfonds F. van Lanschot

Door het meten van de CO2 voetafdruk en deze te vergelijken met de 'Paris Aligned' benchmark kan het pensioenfonds monitoren of de reductiedoelstelling wordt gehaald. Mocht dit niet het geval zijn, dan zal gekeken worden naar additionele maatregelen om de reductie te versnellen.

MVB-beleid

Stichting Pensioenfonds F. van Lanschot

Bijlage V: Stembeleid

Achtergrond en doelstelling

Het fonds is bewust van de invloed die zij als belegger kan uitoefenen en ziet het als haar maatschappelijke verantwoordelijkheid om hier bewust invulling aan te geven. Een van de invullingen is het uitoefenen van stemrecht. Dit is een belangrijk onderdeel van een goed functionerende governance structuur voor bedrijven. Het doel van het fonds is haar MVB-opvattingen over te brengen naar de bedrijven waar het in belegt. Tevens streeft het fonds er naar om invulling te geven aan de richtlijnen die volgen uit de Shareholder Rights Directive II (SRD II), en zal een toelichting worden gegeven indien dit op onderdelen niet mogelijk is ('comply or explain').

Uitgangspunten van het stembeleid

Het fonds heeft uitgangspunten voor de stemactiviteit vastgesteld. Bij deze uitgangspunten – ook wel bekend als proxy voting principles - staan de MVB-ambitie inclusief langetermijnwaardcreatie en de thema's van het fonds centraal. Dit wil zeggen dat het fonds bij het stemmen goede governance (verantwoording en transparantie), mitigatie van klimaatrisico's, bescherming van mensenrechten en goede gezondheid en welzijn belangrijk vindt.

Bij het nemen van stembesluiten zijn nationale governance codes en wet- en regelgeving relevant, terwijl in het stembeleid ook wereldwijde 'best practices' ten aanzien van corporate governance terugkomen. Het fonds leent geen aandelen uit en leent geen aandelen in van anderen (het zogenaamde securities lending) met als doel om de stemrechten op deze aandelen uit te oefenen. Het stembeleid dekt de gehele aandelenportefeuille van het fonds.

Het fonds brengt haar stemrecht uit volgens het stembeleid van de vermogensbeheerders welke bepaalde aandelenfondsen beheren. Het is mogelijk dat deze vermogensbeheerders gebruik maken van een stemadvieskantoor (proxy voting advisor). Deze brengt advies uit aan de vermogensbeheerder hoe te stemmen en de vermogensbeheerder geeft opvolging aan dit advies (of komt op basis van eigen analyse tot een afwijkende conclusie en verantwoordt zich hierover). Dit proces wordt 'proxy voting'.

Implementatie

Omdat het fonds belegt middels beleggingsinstellingen geldt het stembeleid van de betreffende vermogensbeheerder. In dat geval beoordeelt het fonds of het beleid en de uitvoering daarvan aansluiten bij haar eigen uitgangspunten, als onderdeel van het manager selectie en monitoring-proces.

Het fonds stelt hierbij als eis dat vermogensbeheerders haar in staat stellen om te voldoen aan relevante wet- en regelgeving, waaronder openbaarheid van uitgebrachte stemmen en of een stemadviseur is gebruikt en zo ja welke.

Het fonds heeft de vermogensbeheerders danwel de fiduciair manager gedelegeerd om indien wenselijk agendapunten voor aandeelhoudersvergaderingen ('shareholder proposals') aan te dragen, of voor dialoog met andere stakeholders van bedrijven. Ook in het kader van class actions zijn deze partijen gedelegeerd om hier vervolg op te geven. Al deze partijen hebben tevens een beleid om belangenconflicten te beheersen.

MVB-beleid

Stichting Pensioenfonds F. van Lanschot

In het geval van class actions verwacht het fonds van vermogensbeheerders dat zij in class actions participeren en hierbij specifieke aandacht hebben voor situaties van vermeend wanbestuur door bedrijven (o.a. fraude, boekhoudfraude, ontduiking van wet- en regelgeving, corruptie en omkoping). Vermogensbeheerders maken hierbij een afweging tussen verwachte opbrengsten en de kosten van het participeren. Het fonds verwacht van vermogensbeheerders dat zij verantwoording afleggen over de activiteiten op dit vlak en de keuzes die worden gemaakt, en kan in specifieke gevallen kiezen voor nauwgezetere monitoring (bijvoorbeeld indien het om materiële schadebedragen gaat).

Monitoring en verantwoording

In het MVB-jaarverslag van het fonds wordt verantwoording afgelegd over de wijze waarop is gestemd door het fonds. Daarbij is de ambitie om ook te rapporteren op welke aspecten de stemmingen betrekken hadden (milieu, sociale aspecten of governance). Ook geeft het fonds (conform SRD II) een toelichting op de belangrijkste stemmingen.

Uitgangspunten voor de stemactiviteit

Het fonds beschouwt diverse relevante kwesties op het gebied van ESG in haar benadering van het stemmen. Het fonds streeft ernaar om eventuele negatieve impact van haar investeringen op de maatschappij, het milieu en governance te voorkomen, te mitigeren dan wel te herstellen. Het adresseren van klimaatverandering is een wereldwijde uitdaging en het fonds is toegewijd een bijdrage te leveren aan dit cruciale vraagstuk. Ook wil het fonds bedrijven waarin geïnvesteerd wordt stimuleren om kritisch te kijken naar de bijdrage die zij leveren aan de VN duurzame ontwikkelingsdoelen om op deze wijze een positieve impact te genereren.

Governance en langetermijnwaardecreatie

Het fonds neemt de volgende zaken in acht om te kunnen beoordelen of beursgenoteerde bedrijven in positieve zin voldoen aan criteria ten aanzien van corporate governance, beloning van bestuurders en bedrijfsstructuur:

1. **Onafhankelijkheid van de accountant** en geloofwaardigheid van de accountantsverklaring .
2. **Integriteit, onafhankelijkheid, responsiviteit en diversiteit van het bestuur en haar commissies.** Bestuursleden dienen te beschikken over de juiste vaardigheden en expertise, alsmede over voldoende beschikbare tijd om hun taken te kunnen uitvoeren.
3. Bestuursbeslissingen dienen geleid te worden door een bedrijfscultuur welke **duurzaamheid en langetermijnwaardecreatie ondersteunt**, en bedrijven dienen hierover verantwoording af te leggen richting aandeelhouders. Dit vertaalt zich in een beloningsbeleid dat past bij deze bedrijfscultuur en transparantie en rapportage over hoe het *human capital management* hierop aansluit.
4. **Preventie van overmatige cumulatie van macht** (gecombineerde CEO / voorzitterposities)
5. Vergoeding aan bestuursleden dient het juiste talent aan te trekken, te behouden en te motiveren. **Excessieve vergoedingen dienen zoveel mogelijk beperkt te worden:** vergoedingen dienen niet significant af te wijken van industrie- en marktgemiddelden in termen van structuur en niveau. Arbeidsvoorwaarden dienen

MVB-beleid

Stichting Pensioenfonds F. van Lanschot

begrijpelijk en transparant te zijn voor aandeelhouders. Vaste en variabele beloningen moeten in balans zijn. Prestatie-gerelateerde elementen moeten op eenvoudige wijze te kwantificeren zijn. Dit betekent dat ze meetbaar zijn, tijdsgebonden, vooraf vastgelegd en dat ze een directe relatie moeten hebben met de bedrijfsstrategie en operationele resultaten. Bedrijven dienen zoveel mogelijk transparantie te verstrekken over de methodes en onderbouwing die ten grondslag ligt aan (voorgestelde of toegepaste) vergoedingen, en hoe deze zich verhouden tot het salaris van de gemiddelde medewerker.

6. Bedrijven waarin geïnvesteerd wordt moeten een **passende kapitaalstructuur** hebben en beslissingen ten aanzien van kapitaalallocatie moeten formeel beschreven worden in de jaarverslagen. In het geval van een voorgestelde uitgifte van aandelen onderzoeken we de gegrondheid van het voorstel. Voor financieringsactiviteiten die mogelijk grote invloed hebben op de waarde van de onderneming moet de uiteindelijke keuze bij de aandeelhouders liggen.
7. Aandeelhouders moeten het **recht hebben om te stemmen op belangrijke beslissingen**, waaronder benoeming en ontslag van bestuurders, wijzigingen in bestuursdocumentatie zoals statuten, aandeleninkoop, uitgifte van aandelen, plannen voor aandeelhoudersrechten ('poison pills'), voorstellen die stemrechten wijzigingen en materiële transacties.

Klimaat, Mensenrechten en Gezondheid en Welzijn

Wat **sociale en milieukwesties** betreft, ondersteunen we in het algemeen **op standaarden gebaseerde** ESG-voorstellen die voor aandeelhouders en belanghebbenden op de lange termijn waarde vergroten en tegelijkertijd de belangen van de onderneming en de maatschappij op een lijn brengen.

Om voorstellen van aandeelhouders te evalueren neemt het fonds internationale ESG-richtlijnen en standaarden in acht, waaronder ook de **OECD-richtlijnen** voor multinationale ondernemingen. Verder streeft het fonds ernaar om voorstellen te ondersteunen die aansluiten bij erkende mondiale bestuursorganen die duurzame handelspraktijken bevorderen en pleiten voor milieubeheer, eerlijke arbeidsomstandigheden, non-discriminatie en de bescherming van mensenrechten. Hiertoe behoren internationaal erkende duurzaamheid gerelateerde initiatieven waaronder de **United Nations Environment Programme Finance Initiative** (UNEP FI), de door United Nations gesteunde **Principles for Responsible Investment** (PRI), **United Nations Global Compact**, **Global Reporting Initiative** (GRI), **International Labour Organization Conventions** (ILO) en andere. Elk van deze bestuursorganen streeft ernaar om rapportage- en andere activiteiten te bevorderen die aansluiten bij positieve ESG acties, waardoor financiële risico's en reputatierisico's worden beperkt.

Wat betreft klimaat gerelateerde voorstellen ondersteunen wij de ambities die zijn vastgelegd in de **Overeenkomst van Parijs** om de opwarming van de aarde te beperken tot ruim onder de 2 graden. We moedigen voorstellen aan – die het fonds per geval beoordeelt – die bedrijven stimuleren om informatie te verstrekken over de financiële, fysieke of regelgevingsrisico's gerelateerd aan klimaatverandering waarmee ze te maken hebben. Daarbij kijken we ook naar hoe ondernemingen deze risico's identificeren, meten en

MVB-beleid

Stichting Pensioenfonds F. van Lanschot

managen, waaronder klimaatrisico metingen en programma's zoals GHG emissie reductie. Bovendien ondersteunt het fonds voorstellen waarin wordt opgeroepen tot **transparantie inzake werkplekpraktijken en diversiteit, belastingen, leveringsketens en algemene maatschappelijke verantwoordelijkheid.**